

อนาคตภาคการท่องเที่ยวไทยหลังการแพร่ระบาดระลอกใหม่ของโรคโควิด-๑๙

การแพร่ระบาดระลอกใหม่ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (โควิด-๑๙) ตั้งแต่ช่วงกลางเดือนธันวาคม ๒๕๖๓ ที่ผ่านมามีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมต่าง ๆ ของไทยที่เริ่มฟื้นตัวในช่วงปลายปี ๒๕๖๓ โดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยว ที่ได้รับแรงสนับสนุนจากภาครัฐผ่านโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” ซึ่งได้รับการตอบรับที่ดีจากนักท่องเที่ยวชาวไทยตั้งแต่เริ่มต้นโครงการในเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๓ จนถึงช่วงต้นเดือนธันวาคม ๒๕๖๓ โดยมีผู้ใช้สิทธิจองที่พักและชำระเงินแล้วจำนวน ๔ ล้านสิทธิ จากทั้งหมด ๕ ล้านสิทธิ คิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้น ๑๐,๙๖๑ ล้านบาท^๑ ทั้งนี้ การแพร่ระบาดระลอกใหม่ของโรคโควิด-๑๙ ทำให้หน่วยงานด้านสาธารณสุขของไทย มีความจำเป็นต้องยกระดับการใช้นโยบายด้านสาธารณสุขเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-๑๙ ในหลายจังหวัด ทำให้นักท่องเที่ยวจำเป็นต้องยกเลิกแผนการท่องเที่ยว และส่งผลให้ธุรกิจภาคการท่องเที่ยวของไทยที่กำลังเริ่มฟื้นตัวต้องกลับมาทบทวนแผนการดำเนินธุรกิจอีกครั้ง ภาคการท่องเที่ยวและธุรกิจในห่วงโซ่อุปทานจึงต้องมีการปรับแผนฟื้นฟูหลังการแพร่ระบาดของโรคโควิด-๑๙ เพื่อเร่งฟื้นตัวและให้เกิดการเติบโตอย่างมั่นคง โดยมุ่งหวังให้การท่องเที่ยวกลับมาเป็นอุตสาหกรรมหลักในการสร้างรายได้ให้กับประเทศอีกครั้ง

หนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยวของไทยเป็นอย่างมาก คือ การสูญเสียรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ไม่สามารถเดินทางเข้ามาในไทยได้ โดยในปี ๒๕๖๓ มีนักท่องเที่ยวจากต่างชาติเพียง ๖.๗ ล้านคน จากเดิม ๓๙.๘ ล้านคนในปี ๒๕๖๒ ทำให้รายได้ที่ไทยได้รับจากนักท่องเที่ยวต่างชาติลดลงเหลือเพียง ๓.๓ แสนล้านบาท จากเดิม ๒ ล้านล้านบาทในปี ๒๕๖๒^๒ ในขณะที่การแพร่ระบาดระลอกใหม่ของโรคโควิด-๑๙ ทำให้แผนการเปิดรับนักท่องเที่ยวต่างชาติในปี ๒๕๖๔ ต้องชะลอออกไป โดยมีการคาดการณ์ว่านักท่องเที่ยวต่างชาติอาจสามารถทยอยเดินทางมายังประเทศไทยได้ในช่วงครึ่งปีหลังหรือไตรมาสที่ ๓ ของ ๒๕๖๔ หลังจากที่มีการฉีดวัคซีนป้องกันโรคโควิด-๑๙ ในประเทศต่าง ๆ แล้ว^๓ การลดลงอย่างมีนัยสำคัญของรายได้จากภาคการท่องเที่ยวของไทยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความเปราะบางของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยที่ต้องพึ่งพารายได้จากต่างประเทศเป็นหลัก ภาคธุรกิจด้านการท่องเที่ยวของไทยจึงต้องหันมาให้ความสำคัญกับนักท่องเที่ยวและการใช้จ่ายภายในประเทศมากขึ้น เพื่อบริหารจัดการความเสี่ยงในอนาคตหากเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้การเดินทางระหว่างประเทศต้องหยุดชะงักลงอีกครั้ง

ในขณะเดียวกัน สิ่งที่คุณประกอบการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยจะต้องคำนึงถึง คือ พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของนักท่องเที่ยวไทย โดยการแพร่ระบาดของโรคโควิด-๑๙ ทำให้นักท่องเที่ยวไทยหันมาให้ความสำคัญกับประเด็นสุขภาพและความปลอดภัยมากขึ้น จากการสำรวจของสวนดุสิตโพลในหัวข้อ “คนไทยกับการท่องเที่ยวสงกรานต์ ๒๐๒๐” กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑,๒๗๗ คน ในเดือนธันวาคม ๒๕๖๓ พบว่า นักท่องเที่ยวไทยส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นการระมัดระวังตัวมากขึ้น รวมทั้งการเลือกสถานที่ท่องเที่ยวที่เฉพาะเจาะจง โดยเน้นสถานที่ที่คนไม่พลุกพล่าน และเลือกสถานที่ท่องเที่ยวที่ใกล้บ้าน ซึ่งจังหวัดที่ได้รับความนิยม ได้แก่ เชียงใหม่ กรุงเทพมหานคร ชลบุรี น่าน และเชียงราย ตามลำดับ^๔ ขณะที่สถิติด้านการท่องเที่ยวของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในช่วงระหว่างเดือนกรกฎาคม และพฤศจิกายน ๒๕๖๓ แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวเดินทางไปในจังหวัด กรุงเทพมหานคร กาญจนบุรี ชลบุรี เพชรบุรี และ

^๑ SCB EIC (๒๕๖๓) “Data Analytics: มองเทรนด์ท่องเที่ยวไทยช่วงสงกรานต์ปี: “เราเที่ยวด้วยกัน” ประชัน COVID-๑๙ ระลอกใหม่” <https://www.scbeic.com/th/detail/product/7297>

^๒ ศูนย์วิจัยด้านตลาดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (๒๕๖๓) “ประมาณการจำนวนและรายได้รวมจากการท่องเที่ยว มกราคม-พฤศจิกายน ๒๕๖๓” <https://intelligencecenter.tat.or.th/articles/9375>

^๓ SCB EIC (๒๕๖๓) “Data Analytics: มองเทรนด์ท่องเที่ยวไทยช่วงสงกรานต์ปี: “เราเที่ยวด้วยกัน” ประชัน COVID-๑๙ ระลอกใหม่” <https://www.scbeic.com/th/detail/product/7297>

^๔ สวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยสวนดุสิต (๒๕๖๓) “คนไทยกับการท่องเที่ยวสงกรานต์ปี ๒๐๒๐” https://suandusitpoll.dusit.ac.th/UPLOAD_FILES/POLL/2563/PS-2563-1607921450.pdf

นครราชสีมา มากเป็น ๕ อันดับแรก^๕ ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า แม้ไทยจะให้ความสำคัญกับภาคการท่องเที่ยวเป็นอย่างมากในฐานะการเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ให้กับประเทศ โดยในปี ๒๕๖๒ ภาคการท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละ ๒๐ ของ GDP ของไทยทั้งหมด^๖ แต่การฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ยังขาดความทั่วถึงและความเท่าเทียมกัน โดยธุรกิจด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดที่เป็นเมืองหลักจะฟื้นตัวได้เร็วกว่าเมืองรองส่งผลให้ธุรกิจด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะ SMEs ที่ไม่มีทุนสำรองระยะยาวในการประคับประคองธุรกิจเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจากต่างชาติ และจำเป็นต้องปิดกิจการในที่สุด

อีกหนึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการชะลอตัวในภาคการท่องเที่ยวของไทย คือ การว่างงานของแรงงานในภาคการท่องเที่ยว โดยในไตรมาสที่ ๔ ของปี ๒๕๖๓ มีแรงงานในภาคธุรกิจท่องเที่ยวตกงานกว่า ๑.๐๔ ล้านคน^๗ ซึ่งในสาขาการโรงแรมคาดว่าจะมีการเลิกจ้างแรงงานก่อนหน้านี้นี้ประมาณ ๓ แสนคน และจะถูกเลิกจ้างอีกประมาณ ๔ แสนคน หากธุรกิจโรงแรมไม่ได้รับการเยียวยาจากภาครัฐ^๘ และจากสถานการณ์ที่ยังไม่มีการเปิดประเทศเพื่อรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ขณะที่แรงงานที่ยังไม่ถูกเลิกจ้างก็ต้องประสบปัญหารายได้ที่ลดลงจากการลดชั่วโมงทำงาน และการขาดรายได้เสริมอื่น ๆ ทำให้เกิดสภาวะเสมือนว่างงานและไม่มีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต^๙ จึงเป็นประเด็นที่รัฐจะต้องให้ความสำคัญ ทั้งด้านการปรับโครงสร้างการพัฒนา และการจ้างแรงงานในภาคการท่องเที่ยวของไทย

บทวิเคราะห์

ในปี ๒๕๖๔ มีการคาดการณ์ว่า ภาคการท่องเที่ยวของไทยมีโอกาสฟื้นตัวจากการที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงวัคซีนป้องกันโควิด-๑๙ อย่างไรก็ดี การแพร่ระบาดของระลอกใหม่ของโควิด-๑๙ และผลกระทบที่เกิดขึ้น รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงอุปสงค์ของนักท่องเที่ยวในยุคโควิด-๑๙ ส่งผลให้ภาคการท่องเที่ยวของไทยจะต้องมีการปรับแผนดำเนินการ รวมทั้งมีการปรับโครงสร้างเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรคำนึงประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ในระยะสั้น ภาคการท่องเที่ยวของไทยยังคงต้องได้รับแรงสนับสนุนจากภาครัฐเพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโควิด-๑๙ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจพิจารณาความเป็นไปได้ในการขยายระยะเวลาโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” ไปจนถึงช่วงที่ไทยเริ่มเปิดประเทศรับนักท่องเที่ยวต่างชาติอีกครั้ง ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะช่วยต่ออายุให้ภาคธุรกิจและในห่วงโซ่อุปทานสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ อย่างไรก็ดี เนื่องจากแต่ละพื้นที่ในไทยได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวชาวไทยในระดับที่แตกต่างกัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจพิจารณาแนวทางกระตุ้นการท่องเที่ยวและการใช้จ่ายในเมืองรองเพิ่มเติม อาทิ การสนับสนุนทางการเงินในวงเงินที่เพิ่มเติมแก่นักท่องเที่ยวที่จะเดินทางไปยังจังหวัดเมืองรอง และการพิจารณาลดค่าใช้จ่ายทางอ้อมและภาระภาษีต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างทั่วถึงและส่งเสริมให้มีการฟื้นตัวอย่างเท่าเทียมในทุกพื้นที่

ในขณะเดียวกัน ธุรกิจและภาคการท่องเที่ยวจะต้องได้รับมาตรการสนับสนุนต่าง ๆ ทั้งในด้านแรงงาน การเงิน ภาษี รวมถึงการให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อเสริมสภาพคล่องด้วย โดยล่าสุดสมาคมโรงแรมไทยได้ยื่นข้อเรียกร้องขอให้ภาครัฐ (๑) สนับสนุนเงินเดือนค่าจ้างร้อยละ ๕๐ เป็นระยะเวลา ๑ ปี (๒) พักชำระหนี้ ๒ ปี และปรับลดอัตราดอกเบี้ยเป็นคงที่ที่ร้อยละ ๒ (๓) จัดทำมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อเพิ่มสภาพคล่องให้แก่ธุรกิจรายละ ๖๐ ล้านบาท โดยมีอัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๒ ปลอดการชำระเงินต้นและดอกเบี้ยเป็นเวลา ๒ ปี

^๕ ศูนย์วิจัยด้านตลาดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (๒๕๖๓) “ประมาณการสถานการณ์นักท่องเที่ยวในประเทศ (๓๐ ธ.ค. ๒๕๖๓)” <https://intelligencecenter.tat.or.th/articles/16148>

^๖ กรุงเทพธุรกิจ (๒๕๖๔) “เปิดสวิตช์ ‘ภาคการท่องเที่ยว’ ให้คุ้มเสี่ยง” <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/902571>

^๗ ประชาชาติธุรกิจ (๒๕๖๔) “ท่องเที่ยวทรุด! คาดแรงงานตกงานพุ่ง ๒ ล้านคน” <https://www.prachachat.net/tourism/news-602001>

^๘ ประชาชาติธุรกิจ (๒๕๖๔) “คำสั่ง ‘งดเดินทาง’ ๒๘ จังหวัด ทบโรงแรมปิดตัวชั่วคราว (อีกครั้ง)” <https://www.prachachat.net/tourism/news-592806>

^๙ มติชนออนไลน์ (๒๕๖๔) “ส่อง ‘ไส้ใน’ ฟื้นฟูภาคท่องเที่ยว รัฐระดมสรรพกำลังต่อลมหายใจ” https://www.matichon.co.th/economy/news_2545362

รวมถึงการให้สิทธิดังกล่าวสำหรับผู้ประกอบการโรงแรมรายใหญ่ด้วย และ (๔) ขยายเวลามาตรการบรรเทาผลกระทบของผู้ใช้ไฟฟ้าในธุรกิจโรงแรมร้อยละ ๑๕ เป็นเวลา ๖ เดือน^{๑๐} โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจพิจารณามาตรการเพิ่มเติมเพื่อช่วยเหลือธุรกิจในช่วงโซ่อุปทานของธุรกิจการท่องเที่ยวในสาขาอื่น ๆ เพื่อให้ธุรกิจภาคการท่องเที่ยวของไทยสามารถยืนระยะต่อไปได้โดยไม่จำเป็นต้องเลิกจ้างแรงงานซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจในภาพรวมได้

ในระยะกลาง ภาคการท่องเที่ยวของไทยอาจเน้นการปรับโครงสร้างเพื่อสร้างรากฐานในการรองรับความเปลี่ยนแปลงใหม่จากการที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับประเด็นด้านสุขภาพมากขึ้น โดยเน้นการผลักดันให้การท่องเที่ยวของไทยมุ่งเน้นเรื่องคุณภาพมากกว่าปริมาณในการส่งเสริมประเด็นความปลอดภัยและการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ (Responsible Tourism) ในการสร้างคุณค่าผ่านประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่ใส่ใจต่อประเด็นสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน ซึ่งการปรับโครงสร้างดังกล่าวจะช่วยลดความแออัดที่เกิดขึ้นจากการเน้นการขายเชิงปริมาณในราคาถูกเหมือนที่ผ่านมา นอกจากนี้ ธุรกิจการท่องเที่ยวจะต้องให้ความสำคัญกับประเด็นความสะอาดและความปลอดภัยตลอดห่วงโซ่ให้มีสุขอนามัยที่ดีทั้งในเชิงที่พัก ระบบขนส่ง และสถานที่ท่องเที่ยว ทั้งนี้ ไทยอาจพิจารณาผ่อนคลายมาตรการต่าง ๆ เป็นระยะ เพื่อรับนักท่องเที่ยวต่างชาติเมื่อมีความพร้อม เช่น การจัดทำช่องทางพิเศษด้านการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวที่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคโควิด-๑๙ และผ่านการตรวจ/ยืนยันปลอดภัยเชื้อไวรัสโควิด-๑๙ แล้ว โดยอาจเริ่มพิจารณาดำเนินการกับประเทศใกล้เคียงหรือประเทศที่มีระดับความครอบคลุมของการฉีดวัคซีนสูงก่อนที่จะมีการขยายไปยังประเทศอื่น ๆ ในระยะต่อไป

สำหรับระยะยาว ทุกภาคส่วนควรมีการร่วมมือกันในการส่งเสริมให้แรงงานไทยในภาคการท่องเที่ยวสามารถปรับตัวสู่อุตสาหกรรมในยุคหลังโควิด-๑๙ ได้ โดยเน้นประเด็นการส่งเสริมให้แรงงานมีการพัฒนา (Upskill) และปรับปรุงทักษะ (Reskill) ให้สอดคล้องกับการผลักดันการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพของไทย โดยในขั้นแรกอาจสนับสนุนการเรียนรู้ของแรงงานอาจควบคู่ไปกับการให้เงินอุดหนุนเพื่อเป็นแรงจูงใจในการปรับทักษะใหม่ตามเป้าหมายที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดการท่องเที่ยวของไทย ทั้งทักษะด้านภาษา และทักษะในการใช้เทคโนโลยี ตลอดจนการส่งเสริมกลไกระดับภูมิภาคให้มีการตรวจสอบรับรองมาตรฐานบุคลากรด้านการท่องเที่ยวระหว่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนให้บุคลากรด้านการท่องเที่ยวของไทยเข้ารับการทดสอบและประเมินเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นบุคลากรด้านการท่องเที่ยวอาเซียนภายใต้ข้อตกลงร่วมว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัติบุคลากรด้านการท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Tourism Professional) เพื่อเปิดโอกาสในการทำงานด้านการท่องเที่ยวที่ไม่จำกัดเฉพาะในประเทศ นอกจากนี้ การพัฒนาระบบสารสนเทศ (Information System) ที่มีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเข้ากับภาคธุรกิจที่กำลังต้องการบุคลากรที่มีทักษะก็จะช่วยให้การบริหารจัดการแรงงานในภาคการท่องเที่ยวของไทยมีความสอดคล้องกับความต้องการของภาคธุรกิจและลดปัญหาการว่างงานที่เกิดขึ้นได้

อภิราม จันทร์เสนา
สำนักเจรจาการค้าบริการและการลงทุน
กุมภาพันธ์ 2564

^{๑๐} ประชาชาติธุรกิจ (๒๕๖๔) “คำสั่ง “งดเดินทาง” ๒๘ จังหวัด ทบโรงแรมปิดตัวชั่วคราว (อีกครั้ง)” <https://www.prachachat.net/tourism/news-592806>